

A B C D E F G H I J K L M N O P R S T U V X Y Z

Nr

LUBELSKIE

1. Obiekt

335

ZESPÓŁ STADNINY PAŃSTWOWEJ

2. Czas powstania

1817 L. 40-te i
80-te XIX w.

3. Miejscowość

WYGODA
JANÓW PODLASKI

11. Zdjęcia, rzut, przekrój, sytuacja, orientacja

1.

4. Adres

JANÓW PODLASKI - WYGODA

nr hipoteczny

5. Przynależność administracyjna

województwo BIALSKOPODLASKIE

gmina JANÓW PODLASKI

pow. BIAŁA PODL.

6. Poprzednie nazwy miejscowości

JANÓW BISKUPI

7. Przynależność administracyjna

przed 1 VI 1975

LUBELSKIE

województwo

powiat BIAŁA PODLASKA

8. Właściciel i jego adres

Państwowa Stadnina Koni
w Janowie Podlaskim

9. Użytkownik i jego adres

Państwowa Stadnina Koni
w Janowie Podlaskim

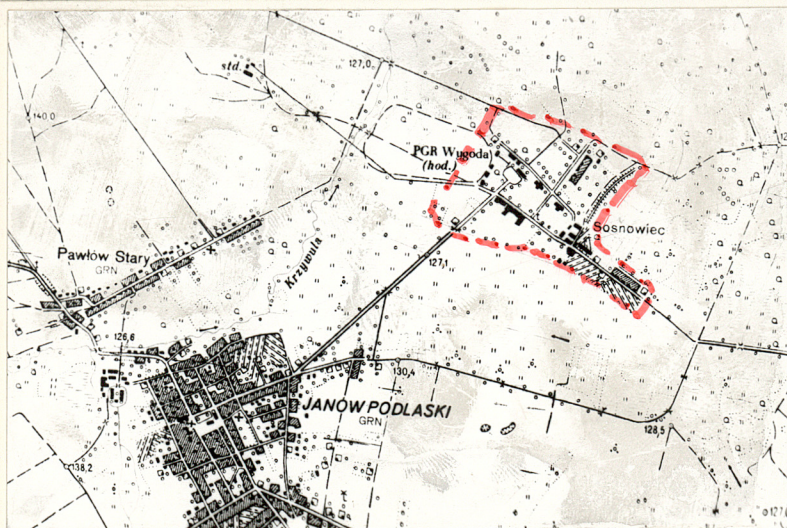
10. Rejestr zabytków

Nr 141 data 31.12.1983

A/76

7.01.2016

2.

- Szóstego Października 1816 r. Car Aleksander I podpisał dekret ustanawiający w Królestwie Polskim rządowe stado koni, które zlokalizowano w/g J. Kubiaka/ w miejscu dawnego folwarku biskupiego i osady karczemnej w osadzie Wygoda koło Janowa. Stadnina została założona celem odnowy zniszczonego stada wojnami Napoleońskimi. Natychmiast po ukazaniu się dekretu przystąpiono do budowy stajen. Już 18 grudnia 1817 r. J. Ritz przyprowadził 54 ogiery, sto klaczy i 33 sztuki trzylatków, jako dar Cara. Ogiery umieszczono w zamku w Janowie, a resztę stada w folwarku Wygoda. W 1824 r. dyrektor stada Aleksander Hr. Potocki zgłasza potrzebę budowy murowanej stajni na 60 ogierów. Pracami budowlanymi kierował b. kapitan W. P. Zwierzynski. Był on autorem pierwszego planu, który się nie zachował. Od 1829 r. grunta dotychczas dzierżawione od Rządowej Ekonomii Janowskiej przeszły formalnie na własność stadniny. W czasie Powstania listopadowego stado ewakuowano w Krakowskie i Kaliskie. Po Powstaniu dzięki Namiestnikowi Paskiewiczowi, miłośnikowi koni, nastąpił rozwój stadniny, co było ewenementem na owe czasy. W 1837 r. poszerzono i utwardzono groblę do Janowa. W 1841 roku wzniesiono stajnię, zwaną "Zegarową" od umieszczonego na niej w 1848 r. zegara, dla ogierów "celnych". W 1848 r. wzniesiono stajnię dla ogierów /40/ "prowincjonalnych". Obecnie stajnia wyścigowa, projektu Marconiego. W latach 1844-45 przeprowadzono roboty ziemne zabezpieczające przed zalewami Bugu, istnieje to zabezpieczenie z niewielkimi poprawkami do dzisiaj. W latach 1851-52 oczyszczano chłopów na gruntach należących do Stadniny. W 1852 r. Ekonomia Janowa została przejęta na skarb Państwa.

- SYTUACJA - Założenie jest położone na płn./wsch. od dawnego Miasta Janów Podlaski, oddalone od niego około 1.5 km., na skraju doliny rzeki Bug. Całość na terenach zupełnie płaskich dawniej zalewowych i z tego względu na północy znajduje się wał przeciwwzalewowy, a tereny są zmeliorowane, XIX w. Założenie stadniny pozostaje w pierwotnych granicach.

- KOMPOZYCJA - Do założenia prowadzi droga/asfaltowa/ z miasta, której przedłużeniem jest oś główna założenia. Dzieli ona całość na części: zachodnią i wschodnią. W centralnym punkcie kompozycji, na osi głównej stoi budynek stajni "zegarowej", a kompozycja zieleni i dróg tworzy przed nią obszerne wnętrze. Droga na osi głównej jest obsadzona drzewami w równym wieku. Całość tworzy interesującą kompozycję widokową. W połowie osi założenie przecina droga poprzeczna. Teren dawnego parku jest położony na zachód od drogi głównej i na południe od drogi poprzecznej. Południową część parku zajmują obecnie: hotel i budynki gospodarcze. W północnej części parku znajduje się budynek dyrekcji /w miejscu dawnego dworu/, z jajołowym podjazdem przed nim. W środku podjazdu stoi stary dąb szypułkowy. Od północy podjazd graniczy z parkiem, który ciągnie się aż do drogi poprzecznej. Na zachód od dyrekcji, w parku znajduje się kamień upamiętniający pochówek słynnych janowskich koni. Poprzeczna oś założenia to kompozycja widokowa łącząca oś główną z położonymi we wschodnim krańcu lazaretem i osadą na terenie Nowej Wygody. Tamże na zachodzie znajdują się stajnie "prywatne" i wielkie wybiegi. Cztery drewniano-murowane stajnie "prywatne" tworzą zachodnie obramowanie wnętrza utworzonego przez wybiegi na płn./zach. od stajni "zegarowej". Na zachód od stajni "prywatnych" biegnie droga stanowiąca granicę wielkiego wybiegu. Na płn./zach. od stajni "prywatnych" znajduje się zagroda felczera. W zachodniej części założenia znajduje się teren trzech wybiegów stanowiących kompozycję od północy otwartą na łąki nadbużańskie. Północny wybieg jest ograniczony przez dawne osie kompozycyjne częściowo przebiegające wzdłuż wału. Droga biegnąca południową granicą wybiegu, prowadziła niegdyś aż za stajnię "zegarową" i stanowiła jedną z osi poprzecznych/aż do stajni "prywatnych"/. Na wschód od opisanego powyżej wybiegu znajduje się w miejscu Starej Wygody osada mieszkalna. Budynki stoją równolegle do drogi łączącej Starą Wygodę z osią poprzeczną. Położony w centrum założenia, przy stajni "zegarowej" dziedziniec jest podzielony na dwie części drogą. Na każdej z tych części stoi stajnia/nr 6 i 5/ usytuowane przy osi poprzecznej biegnącej za stajnią "zegarową". W pld. części wybiegu przy stajni nr 5 stoi najstarsze drzewo założenia/ lipa o \varnothing 168 cm./.. Opisane tereny od południa graniczą z kompozycją osi poprzecznej łączącej oś główną z lazaretem. W skład tej kompozycji wchodzi: stajnia "czołowa", "Woroncowska" i lazaret, który zamyka tę oś. Droga obiegająca stajnię w kierunku wschodnim, prowadzi do zabudowań osady Nowa Wygoda. Na północ od tej drogi naprzeciwko stajni lazaretu znajdują się zabudowania gospodarcze: obory, spichlerz, silosy i stodoła. Na południe od stajni "Czołowej" i "Woroncowskiej" znajdują się wybiegi, które ciągną się aż do południowej granicy założenia. Drogi główne na terenie założenia są asfaltowe, drogi boczne ziemne. Tylko pojedyncze drzewa na terenie założenia wyróżniają się wiekiem i pokrojem.

<p>14. Kubatura</p> <p>w kartach szczegółowych.</p>	<p>15. Powierzchnia użytkowa</p> <p>ok. 110 h.</p>	<p>16. Przeznaczenie pierwotne</p> <p>Hodowla koni</p>	<p>17. Użytkowanie obecne</p> <p>Hodowla koni</p>
<p>18. Prace budowlane i konserwatorskie, ich przebieg i dokumentacja</p> <p>Dane o pracach przy obiektach w kartach szczegółowych.</p>		<p>19. Stan zachowania (fundamenty, ściany zewnętrzne, ściany wewnętrzne, sklepienia, stropy, konstrukcje dachowe, pokrycie dachu, wyposażenie i instalacje)</p> <p>Stan zachowania całości kompozycji bardzo dobry, na terenach w centrum założenia, zaniedbania poza centrum.</p>	
		<p>20. Najpilniejsze postulaty konserwatorskie</p> <p>Doprowadzenie terenu za stajnią "Zegarową" i terenu Starej i Nowej Wygody do takiego porządku jaki panuje w części centralnej.</p>	

21. Akta archiwalne (rodzaj akt, numer i miejsce przechowywania)

24. Uwagi różne STAJNIE "ZEGAROWA", "WDRONCEWSKA" i
"CZOŁOWA" WPISANE DO REJESTRU POD NR.
29/76 Z DNTA 25.11.1966

25. Opracował

Maria Nekanda - Trepka

tekst imię, nazwisko, data, podpis

Ewa Nekanda - Trepka

plany, rysunki imię, nazwisko, data, podpis

Maria Nekanda Trepka

zdjęcia fotogr. imię, nazwisko, data, podpis

miejsce przechowywania negatywów MNR i PS w Szreniawie.

KARTA PO WYPEŁNIENIU PODLEGA OCHRONIE NA PODSTAWIE PRZEPISÓW PRAWA AUTORSKIEGO !

22. Bibliografia

- 1. Górny B.: Monografia Powiatu Bialskiego, województwa lubelskiego. Biała Podlaska 1939.
2. Kubiak J.: Janów Podlaski, woj. Lubelskie, powiat Biała Podlaska. Dawny zamek biskupi. Dokumentacja historyczno architektoniczna. Warszawa 1968 PKZ /m-pis/
3. Podlański/ks. Pruszkowski J.K./ Janów Biskupi czyli Podlaski. Z dawnych współczesnych źródeł.
4. Pruski W.: Dzieje Państwowej Stadniny w Janowie Podlaskim, 1817-1939. Poznań 1948
5. Słownik geograficzny....red.s. Sulimierski. T2 s.422 Janów Podlaski.

26. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)

23. Źródła ikonograficzne i fotograficzne (rodzaj, miejsce przechowywania, sygnatury)

27. Załączniki 4

1. Miejscowość JANÓW PODLASKI	2. Obiekt (nazwa jak w karcie) ZESPÓŁ STADNIN PAŃSTWOWEJ	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego) c.d. poz. 12/autorzy, historia, określenie stalu, poz. 22 bibliogr.
----------------------------------	--	---

... d.c. poz. 12.

... na skarb Państwa. Stadninie pozostawiono 2.825 morg. i 36 przęt. ziemi z czego 500 morg. to grunta orne, a reszta to łąki i zarośla. W tym czasie stado liczyło 486 sztuk koni. W latach 50-tych i 60-tych XIX w. stado podupadło skutkiem nieumiejętnego prowadzenia, do tego stopnia, iż w roku 1865 Komisja Rządowa Spraw Wewnętrznych proponowała jej likwidację. Dzięki interwencji W. Ks. Mikołaja Mikołajewicza stado pozostawiono, jednak nastąpiła jego unifikacja ze stadami w Rosji i w 1867 r. stado zostało podporządkowane Głównemu Zarządowi Stadnin Państwowych w Petersburgu z pominięciem analogicznych instytucji w Królestwie Polskim. W 1868 r. zlikwidowano wydział treningowy i konie wyscige. Od roku 1881 nastąpił ponowny rozwój stadniny po objęciu stanowiska dyrektora stadniny przez znanego rosyjskiego hodowcę koni rasy angielskiej Aleksandra Nierotha. W 1885 r. przystępuje on do budowy stajni "czołowej" i dla matek stadnych projektu Suzowa /ob. zwana Woroncowską/. W latach 1895-1899 wybudowano lazaret koni, oraz na początku XX w. zespół budynków murowano-drewnianych: stajnie "prywatne" /4 budynki/, stajnie nr 5 i 6 oraz spichlerz i oborę. W latach 1908-1912 przeprowadzono meliorację łąk/kontynuacja w latach 1937-1938/. Pod zarządem Nierotha stadnina pozostawała do jego śmierci w 1913 r.. Po wybuchu I Wojny Światowej w 1914 r. stadninę ewakuowano do Gub. Charkowskiej, ale wkrótce wrócono. W 1915 r. ponownie konie ewakuowano do Gub. Charkowskiej gdzie stado całe, w czasie rewolucji przepadło. Gdy w 1918 r. Zarząd Stadnin Państwowych przejął Wygodę, zabudowania były zniszczone. Pomiędzy władze przystąpiły do odbudowy pogłowia koni. W oparciu o stadniny prywatne, a później o konie otrzymane w ramach odszkodowań wojennych ze stadnin: niemieckich, węgierskich, austriackich i czeskich. W owym czasie część koni umieszczono w majątku Stanisława Rosenwertha w Cieleśnicy. W grudniu 1919 r. wszystkie konie przeniesiono na Wygodę. Wojna polsko-bolszewicka w 1920 r. spowodowała kolejną ewakuację, na szczęście bez strat, ale dewastację zabudowań. Po 1918 roku wynikła konieczność budowy mieszkań dla masztalerzy i personelu urzędniczego /uruchomiono w tym celu własny tartak i cegielnię/. W tym okresie istniały w Wygodzie dwie niezależne od siebie instytucje: Stado Ogierów i stadnina Koni. Dyrekcja mieściła się w nieistniejącym dziś dworze, na miejscu którego stoi dzisiejsza dyrekcja. W latach 1923-39 dyrektorem był zasłużony i ceniony hodowca koni Stanisław Pohoski. Po wybuchu II Wojny Światowej stado ewakuowano na Wołyn, gdzie większość stada zagrabili Bolszewicy, tylko niewielka część stada /która się rozproszyła/ powróciła do Janowa. Pierwszym niemieckim dyrektorem był major Grimm, a po nim objął tę funkcję ppłk. Feldgebbel. Niemcy dążyli do odbudowy stada. 14.07.1944 wobec zbliżającego się frontu radzieckiego stadnina została ewakuowana w okolice Drezna. Osiemnastego sierpnia 1946 r. prawie całe stado powróciło na Wygodę. Przyprowadził stado m.in. obecny dyrektor stadniny [REDAKOWANE] Pod jego zarządem odbudowano i uporządkowano całość stadniny.

d.c. poz. 22 Bibliografia

6. Dokumentacja ewidencyjna Założenia ogrodowego Państwowej Stadniny Koni w Janowie Podlaskim. Prac. Zbior. Biała Podlaska 1980 /m-pis w BB i DZ Biała Podlaska./

Wkładkę założył: M.N. TRZĘPICA, 08.1990
(imię, nazwisko, data)

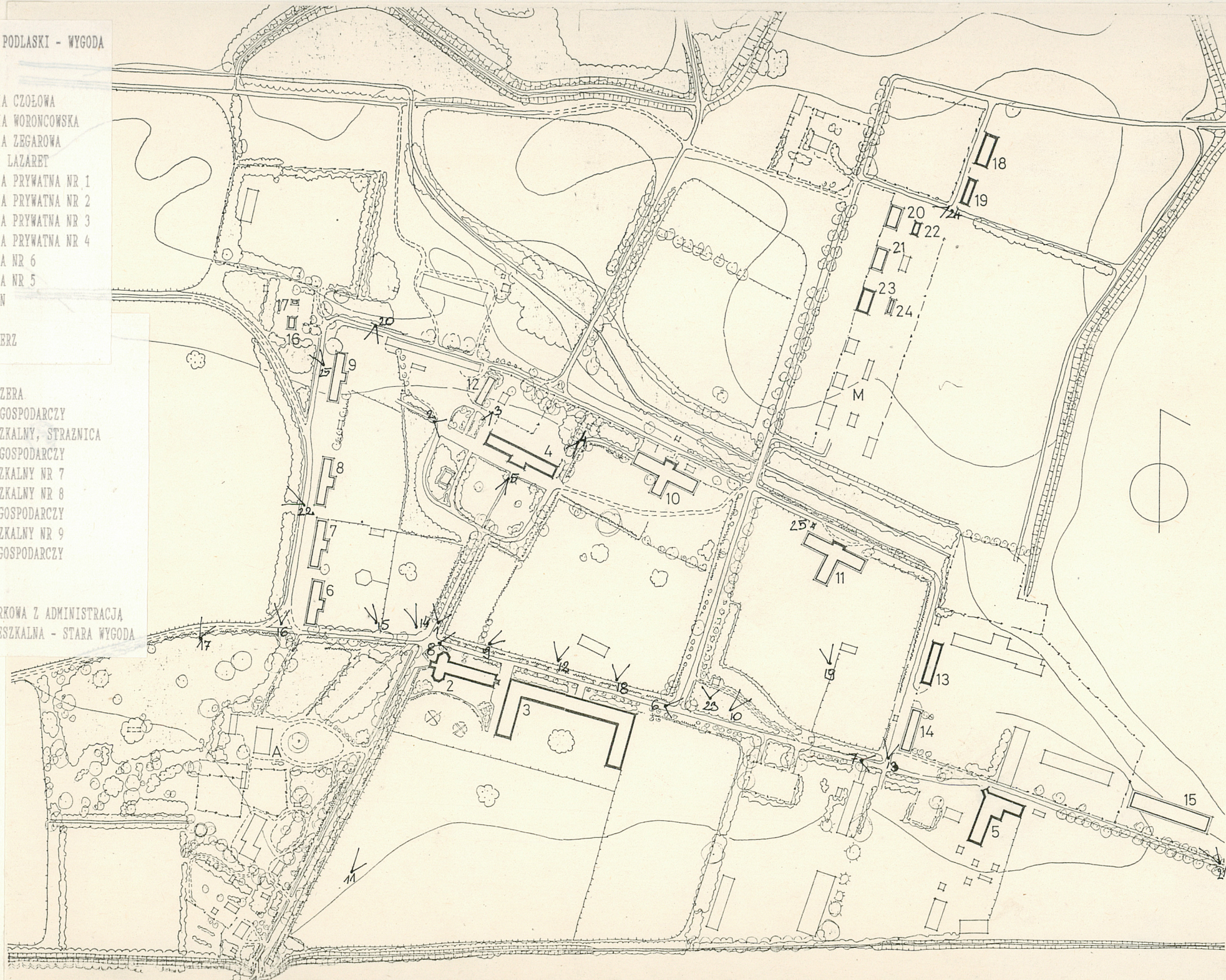
Miejsce przechowywania negatywów: M.N.R. i D.S. w SZRENIAWIE

JANÓW PODLASKI - WYGODA

1. BRAMA
2. STAJNIA CZOŁOWA
3. STAJNIA WORONCOWSKA
4. STAJNIA ZEGAROWA
5. KONSKI LAZARET
6. STAJNIA PRYWATNA NR 1
7. STAJNIA PRYWATNA NR 2
8. STAJNIA PRYWATNA NR 3
9. STAJNIA PRYWATNA NR 4
10. STAJNIA NR 6
11. STAJNIA NR 5
12. MAGAZYN
13. OBORA
14. SPICHLERZ

15. STODOŁA
16. DOM FELCZERA
17. BUDYNEK GOSPODARCZY
18. DOM MIESZKALNY, STRAZNICA
19. BUDYNEK GOSPODARCZY
20. DOM MIESZKALNY NR 7
21. DOM MIESZKALNY NR 8
22. BUDYNEK GOSPODARCZY
23. DOM MIESZKALNY NR 9
24. BUDYNEK GOSPODARCZY
25. PIWNICA

- A. CZĘŚĆ PARKOWA Z ADMINISTRACJĄ
M. CZĘŚĆ MIESZKALNA - STARA WYGODA

1. Miejscowość
JANÓW PODLASKI

2. Obiekt (nazwa jak w karcie)
ZESPÓŁ STADNINY

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)
Zdjęcia

4

5.

6.

7.

Wkładkę założył: Maria Nekanda-Tr

(imię, nazwisko)

Miejsce przechowywania negatywów: MNRiP

OZGraf. Z.P. Ostróda zam. 699 nakł. 23.600

8.

9.

10.

11.

1. Miejscowość

JANÓW PODLASKI

2. Obiekt (nazwa jak w karcie)

ZESPÓŁ STADNIN

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)

Zdjęcia

12.

13.

ZESPÓŁ

1. Widok na stajnię zegarową od pld., wzdłuż osi głównej
2. Widok na stajnię zegarową od zach.
3. Widok od stajni zegarowej w kierunku pld.
4. Widok na stajnię zegarową od pld.wsch.
5. Widok wzdłuż osi głównej od stajni zegarowej
6. Widok wzdłuż osi poprzecznej na Nową Wygodę
7. Zamknięcie osi poprzecznej - widok na koński
8. Widok na elewację pld stajni Wroncoskiej i Czołowej, wzdłuż osi poprzecznej
9. Widok na parkur w centralnej części założenia
10. Widok z osi poprzecznej w kierunku stajni nr 5
11. Widok na stajnię Czołową i Woroncowską od pld.
12. Widok na wybiegi w centralnej części założenia
13. Widok wzdłuż drogi przy spichlerzu w kierunku pld.
14. Widok na stajnię Prywatne ze skrzyżowania osi
15. Widok na stajnię Prywatne od pld.wsch.
16. Widok na stajnię Prywatne od pld.zach. wzdłuż drogi
17. Widok na stajnię Prywatne od strony parku
18. Widok na stajnię nr 6 z osi poprzecznej
19. Widok na stajnię nr 5 od pld.
20. Widok na stajnię nr 5 i 6 od pld.wsch.
21. Widok na stodołę od strony Nowej Wygody
22. Widok na wybiegi w części zach.
23. Krzyż przy osi poprzecznej
24. Domy mieszkalne na Starej Wygodzie
25. Widok na zagrodę felczera

Wkładkę założył: Maria N

Miejsce przechowywania negatyw

OZGraf. Z.P. Ostróda zam. 699 nakł. 23.6

14.

15.

16.

17.

18.

1. Miejscowość
JANÓW PODLASKI

2. Obiekt (nazwa jak w karcie)
ZESPÓŁ STADNINY

3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)
Zdjęcia

19.

20.

21.

22.

Wkładkę założył: Maria Nekanda-Trepka
(imię, nazwisko, data)

Miejsce przechowywania negatywów: MNRiPS w

OZGraf. Z.P. Ostróda zam. 699 nakł. 23,600

23.

24.

25.